

แนววิธีสอนภาษาอังกฤษ

ใน

ประเทศไทย

สุรีย์ ศิริพัฒน์ *

“บทความส่งประกวด”

๑

เริ่มต้นของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยไม่ได้เกิดขึ้นเพราะความจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารระหว่างกลุ่มชนต่าง ๆ ในประเทศ เหมือนอย่างประเทศบางประเทศในภูมิภาคเดียวกัน เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ อินเดีย เป็นต้น เหตุผลที่ประเทศไทยต้องมีการสอนภาษาอังกฤษน่าจะเกิดจากอิทธิพลโดยตรงจากด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของประเทศอังกฤษที่มีต่อประเทศไทยในระยะเริ่มแรกของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย คือ ช่วงตอนปลายในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 อย่างสุริยสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ในขณะนั้นประเทศอังกฤษกำลังเป็นประเทศมหาอำนาจทางทะเลซึ่งมีประเทศอาณานิคมเกือบทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยรัชกาลที่ 4 ประเทศไทยต้องเผชิญกับสภาพการเมืองที่ล่อแหลมมากซึ่งมีโอกาสตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอังกฤษได้ แต่ก็แก้ไขสถานการณ์ผ่านมาได้ด้วยนโยบายทางการทูต และในช่วงสมัยเดียวกันก็เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของการศึกษาไทยด้วย คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาแบบโบราณมาเป็นแบบตะวันตก โดยเริ่มจัดการเรียนการสอนขึ้นอย่างเป็นทางการมากขึ้น มีสถาบันรองรับคือโรงเรียน เพื่อเป็นการยกสถานะภาพของคนไทยสมัยนั้นให้ทัดเทียมกับชาวอารยประเทศ อย่างเช่นชาวอังกฤษ ซึ่งกำลังเปลี่ยนจากชาวสังคม

เกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม และจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างเป็นทางการมากขึ้นอีกด้วย (แต่ก่อนเรียนเฉพาะหนังสือไทยและบาลี) ซึ่งภาษาอังกฤษในขณะนั้นเปรียบเสมือนกุญแจที่จะไขไปสู่วิทยาการสมัยใหม่ ดังนั้นผู้ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษจะมีโอกาสประสบความสำเร็จทางด้านการงานมาก เช่น มีบทบาทสำคัญในการติดต่อกับต่างประเทศ หรือมีสิทธิสอบรับทุนเล่าเรียนหลวงไปศึกษาต่อในยุโรปได้ในขณะนั้น (นวัตวิทย์ อักษรกุล 2525 : 47-50)

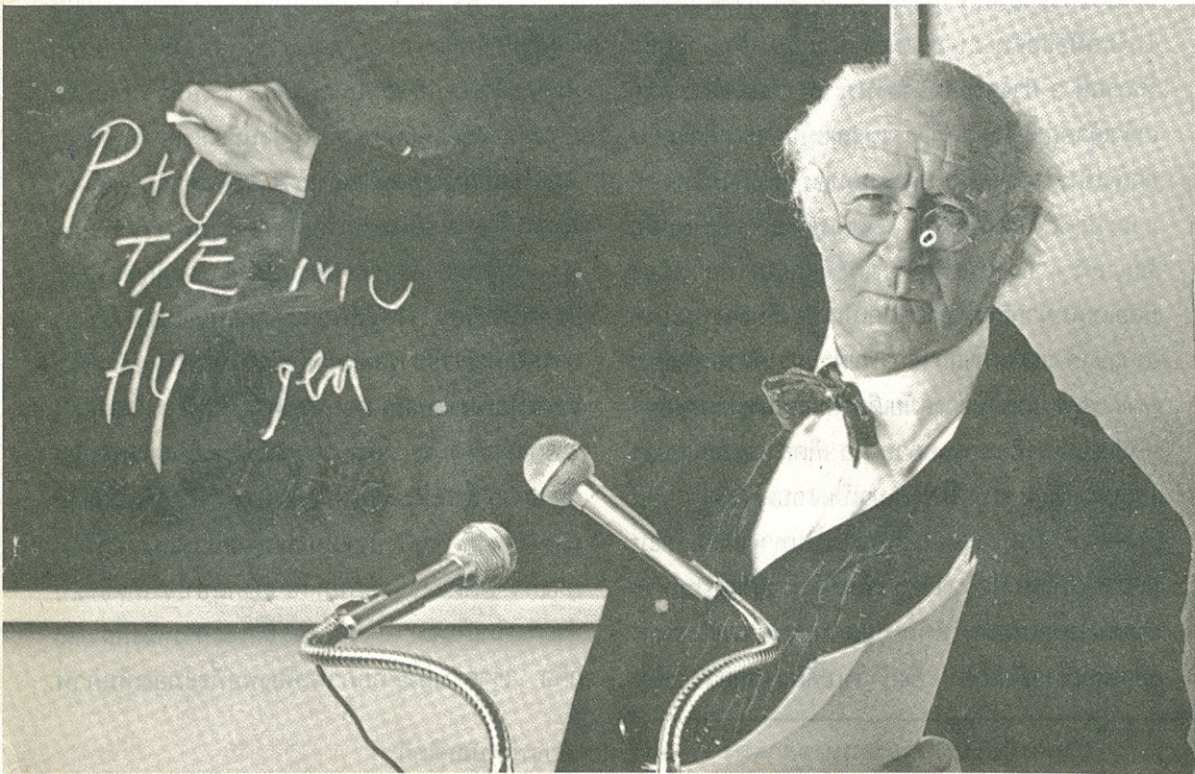
ถ้าพิจารณาในอีกแง่หนึ่งจะพบว่าภาษาอังกฤษก็คือชุมทรัพย์แห่งปัญญาและความรู้สมัยใหม่ที่เกี่ยวกับโลกตะวันตก ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเป็นส่วนเติมเต็มด้านความคิดให้กับคนไทยในส่วนที่ขาดไป วิทยาการสมัยใหม่ที่กำลังรุดหน้าอย่างรวดเร็วตั้งแต่อดีตเป็นต้นมามักจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้อยู่เสมอ เมื่อภาษาอังกฤษมีความสำคัญถึงเพียงนี้ จึงทำให้น่าสนใจถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของแนวการสอนหรือวิธีการสอนภาษาอังกฤษของไทยนับตั้งแต่ช่วงสมัยเริ่มแรก คือ ตอนปลายรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา จนถึงสมัยปัจจุบัน ว่ามีแนวความคิดด้านวิธีสอนอะไรบ้างที่นำมาใช้ ซึ่งจะช่วยให้เป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นภาพจากอดีตจนถึงปัจจุบันในแต่ละช่วงและแนวโน้มทางความคิดของวิธีสอนภาษาอังกฤษที่จะเกิดขึ้นในประเทศไทยในอนาคตด้วย และอีกประการหนึ่งที่สำคัญก็คือ เราคงพอมิศกยภาพเพียงพอที่จะมองเห็นภาพ

* อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัตต

แห่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวเกี่ยวกับวิธีสอน
ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาอังกฤษในแต่ละช่วง
นั้นด้วย เพราะเป็นส่วนที่ทางหน่วยงานราชการบางหน่วย
ต้องทุ่มเทกำลังความคิดและงบประมาณอย่างมากมาย
แล้วผลลัพธ์ที่ได้รับกลับมานั้นให้ผลคุ้มค่ามากน้อยแค่ไหน
กับสิ่งที่ต้องลงทุนไป

สิ่งที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อกระบวนการและ
ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงแนววิธีสอนภาษาอังกฤษ
คือ ผลของความก้าวหน้าที่เกิดจากการพัฒนาศาสตร์
ในแขนงวิชาภาษาศาสตร์ จิตวิทยา และการศึกษา
ตามลำดับ ซึ่งจะส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน ทำให้เกิด
แนวคิดด้านทฤษฎีการสอนภาษาใหม่ๆ ขึ้นมา โดย
เฉพะอย่างยิ่ง ผลจากความก้าวหน้าทางทฤษฎีภาษา-
ศาสตร์หรือทฤษฎีไวยากรณ์ เช่น อิทธิพลด้านแนวคิด
ของไวยากรณ์กลุ่มเน้นโครงสร้างรวมกับวิชาจิตวิทยา
เชิงพฤติกรรมที่ทำให้เกิดทฤษฎีการสอนภาษาแบบฟัง-
พูดตาม (Audio-lingual Method) หรือไวยากรณ์กลุ่ม

ปริวรรตรวมกับวิชาจิตวิทยาการเรียนรู้ (Cognitive
Psychology) ทำให้เกิดทฤษฎีการสอนภาษาแบบ
ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Code Approach)
เป็นต้น ซึ่งแนววิธีสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย
ก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของความก้าวหน้า
ทางทฤษฎีภาษาศาสตร์เช่นกัน เช่น ในช่วงที่ทฤษฎี
ไวยากรณ์โครงสร้างกำลังเป็นที่นิยมกระทรวงศึกษาธิการ
ก็ให้ยึดทฤษฎีการสอนภาษาอังกฤษแบบฟัง-พูดตาม
เป็นหลัก คือประมาณปี พ.ศ. 2500-2520 (ประนอม
สุรัสวดี 2531 : 88-89) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นานพอสมควร
ส่วนแบบเรียนที่สำคัญที่ใช้สอนในขณะนั้น เช่น English
For Thai Students ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษา-
ธิการหนังสือนี้จะเริ่มต้นด้วยเนื้อหาไวยากรณ์ในรูป
โครงสร้างประโยค (Structure Content) ที่จะนำ
ไปสู่บทอ่านในเรื่อง (Story) ต่อไป ซึ่งเป็นลักษณะ
การจัดเนื้อหาหลักสูตรเชิงโครงสร้าง (ประพาสน์
พฤทธิประภา 2528 : 34-37)

ในการกล่าวถึงแนวการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยนั้น สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจอีกพอสมควร คือศาสตร์ที่เกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงรูปแบบของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องไปถึงเรื่องจุดมุ่งหมายหรือแนวคิดทางการศึกษา การจัดเนื้อหาหลักสูตร แบบเรียน ครู สถานที่เรียน หรือการวัดผลและประเมินผล เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เพราะหลักสูตรแต่ละสมัยที่ประกาศใช้จะบ่งบอกถึงรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนว่ามีขอบเขตแคบหรือกว้างขวางเพียงใดในแต่ละเนื้อหาวิชาที่สอน ดังนั้น องค์ประกอบของหลักสูตรโดยทั่วไปจะประกอบด้วยลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ (1) วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา (2) เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงที่สอนแต่ละวิชา (3) กระบวนการเรียนการสอน และ (4) โครงการประเมินผลตามหลักสูตร (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2523 : 7 อ้างจาก Taba 1962) นอกจากนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดเนื้อหาหลักสูตร (Syllabus Design) ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการสอนภาษานั้น ก็จะแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ (1) การจัดเนื้อหาหลักสูตรเชิงโครงสร้าง (Structural Syllabus Design) (2) การจัดเนื้อหาหลักสูตรเชิงสถานการณ์ (Situational Syllabus Design) และ (3) การจัดเนื้อหาหลักสูตรเชิงภารกิจ (Functional Syllabus Design) (ประพาศน์ พุทธิ-ประภา 2528 : 33-45) ลักษณะการจัดเนื้อหาหลักสูตรทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าวนี้ ได้ปรากฏอยู่ในหลักสูตรภาษาอังกฤษทั้งชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของไทยซึ่งจะปรากฏอยู่ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2524 จัดอยู่ในลักษณะการจัดเนื้อหาหลักสูตรเชิงภารกิจ สำหรับองค์ประกอบของหลักสูตรที่เน้นความสำคัญมากที่สุดในงานฉบับนี้ คือ กระบวนการเรียนการสอน ซึ่งหมายถึงวิธีการสอนภาษาอังกฤษ กับแบบเรียนที่ปรากฏอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของไทย ตั้งแต่สมัยเริ่มจัดการสอนภาษาอังกฤษอย่างเป็นทางการ

(ตอนปลายสมัยรัชกาลที่ 3 และสมัยรัชกาลที่ 4) จนถึงสมัยเริ่มจัดการสอนภาษาอังกฤษอย่างเป็นทางการ คือ สอนในโรงเรียนแบบตะวันตก (สมัยรัชกาลที่ 5) ซึ่งดำเนินมาจนถึงสมัยปัจจุบัน

ในการกล่าวถึงวิธีสอนภาษาอังกฤษของไทยในแต่ละสมัยนั้น จะแบ่งระยะเวลาของการใช้วิธีสอนเป็น 2 ตอน คือ (1) สมัยการสอนภาษาอังกฤษก่อนมีหลักสูตร กับ (2) สมัยการสอนภาษาอังกฤษหลังจากมีหลักสูตร ซึ่งยังแบ่งย่อยออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ช่วงสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2438-2479) ช่วงสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2480-2520) และช่วงสมัยปัจจุบัน (พ.ศ. 2521-2530) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สมัยการสอนภาษาอังกฤษก่อนมีหลักสูตร

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยพอจะกล่าวได้ว่าเริ่มขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2391 ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 โดยพวกมิชชันนารีชาวอเมริกันเริ่มตั้งโรงเรียนเซนต์คิกดี (หมายถึงโรงเรียนเอกชนในปัจจุบัน) ขึ้นก่อน ต่อมาจึงได้มีการตั้งโรงเรียนหลวงสอนภาษาอังกฤษทั้งในพระบรมมหาราชวังและสำหรับคนสามัญทั่วไป การเรียนการสอนภาษาอังกฤษสมัยนั้นอยู่ในวงจำกัดเฉพาะเจ้านายชั้นสูงและข้าราชการเป็นส่วนใหญ่ จนกระทั่งในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเริ่มแพร่หลายไปสู่คนธรรมดามากขึ้น และในที่สุดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างเป็นทางการในโรงเรียนทั่วไป ได้มีขึ้นในสมัยรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โดยภายใต้การดำเนินการของกระทรวงธรรมการ จัดให้เริ่มสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นสูงสุดของชั้นมูล และให้แทรกภาษาอังกฤษเล็กน้อยตลอดชั้นประถมศึกษาเพื่อจะได้เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา (ประนอม สุรัสวดี 2531 : 73) นับตั้งแต่นั้นมาจึงมีการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน

แนววิธีสอนภาษาอังกฤษในสมัยนั้น ผู้สอนจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอน เนื่องจากผู้สอนเป็นเจ้าของภาษาที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ดังนั้นแนววิธีสอนภาษาอังกฤษจึงเป็นวิธีสอนแบบตรง (*Direct Method*) ก่อน ในระยะต่อมาเมื่อผู้สอนเริ่มเข้าใจภาษาไทยและใช้ภาษาไทยได้ดีขึ้น การสอนภาษาอังกฤษจึงเปลี่ยนแนววิธีสอนมาเป็นวิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล (*Grammar Translation Method*) โดยผู้สอนจะแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยให้ผู้เรียนฟัง หรือให้ผู้เรียนเปิดหนังสืออธิบายภาษาอังกฤษที่แปลคำภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย นอกจากนี้ ผู้สอนยังให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอีกด้วย เช่น ให้นักเรียนจัดนิทรรศการ แต่งเรียงความ เป็นต้น ในสมัยนี้ยังไม่ค่อยมีตำราเรียน ส่วนใหญ่จะสั่งมาจากต่างประเทศ เช่น อังกฤษหรืออเมริกา ส่วนหนังสือที่พิมพ์ในประเทศไทยเช่น *Elementary Lessons Designed to Assist Siamese in the Acquisition of the English Language* ของ เจสซี แคสเวล (*Jesse Caswell 1842*) เป็นหนังสือแบบฝึกหัดอ่านเป็นคำไปจนถึงการอ่านเป็นประโยค หนังสือ *An English-Thai Grammar* หรือ *Elementary English, English Workbook* เป็นต้น ดังนั้น ผู้สอนจึงใช้วิธีบรรยายให้ผู้เรียนฟังเป็นส่วนใหญ่ และที่สำคัญ คือ การเรียนการสอนสมัยนั้นได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดีซึ่งมีคนไทยหลายคนที่เรียนภาษาอังกฤษจากพวกมิชชันนารีแล้วสามารถใช้ภาษาอังกฤษช่วยงานราชการหรือได้พบกับชาวต่างประเทศได้ เช่น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว หม่อมราโชทัย เป็นต้น (*ทวานิต ฤถาวร 2529 : 9-25*)

2. สมัยการสอนภาษาอังกฤษหลังจากมีหลักสูตร

นับตั้งแต่เริ่มประกาศใช้หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2438-2524 มีหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษและประกาศใช้ทั้งสิ้น 15 ฉบับ แบ่ง

ออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จำนวน 7 ฉบับ ช่วงสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จำนวน 6 ฉบับ และช่วงสมัยปัจจุบัน จำนวน 2 ฉบับ ตั้งแต่หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2438-2503 ภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับนานถึง 12 ฉบับ หลักสูตรหลังจากนั้น 3 ฉบับ (2518, 2520 และ 2524) วิชาภาษาอังกฤษจะเป็นวิชาเลือกเพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตน แต่อย่างไรก็ตาม จะขอลำถึงแนววิธีสอนภาษาอังกฤษที่เกิดขึ้นในสมัยการสอนภาษาอังกฤษหลังจากมีหลักสูตรออกเป็น 3 ช่วง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

2.1 ช่วงสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ในด้านวิธีสอนภาษาอังกฤษของช่วงนี้มีหลักสูตรที่ประกาศใช้ทั้งหมด 7 ฉบับ คือ ตั้งแต่หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2438 จนถึงหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2471 ผู้สอนทั้งที่เป็นเจ้าของภาษาเองหรือคนไทยก็ตามต่างก็ใช้วิธีสอนเหมือนกัน คือ แนววิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล (*Grammar Translation Method*) ทั้งสิ้น เนื่องจากจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษในช่วงนี้ต้องการให้ผู้เรียนเรียนอ่าน เขียน คัด พูด แต่ง แปล และไวยากรณ์ภาษาอังกฤษในชั่วโมงเรียนภาษาอังกฤษผู้สอนจะแบ่งชั่วโมงสอนออกเป็นชั่วโมงการอ่าน การพูด การแต่ง การเขียน เป็นต้น โดยไม่สอนแบบทักษะสัมพันธ์ คือ สอนทุกทักษะรวมกัน ทั้งฟัง พูด อ่าน และเขียน ในชั่วโมงเดียวกัน และเนื่องจากเป็นการสอนให้อ่าน แปล แต่ง เป็นต้น สื่อการสอนจึงมักจะเป็นพวกกระดานดำ แบบเรียนที่เป็นทั้งแบบฝึกหัดอ่านและแปล และพจนานุกรม 2 ภาษา คือ อังกฤษ-ไทย และ ไทย-อังกฤษ สำหรับแบบเรียนนั้น ใช้แบบเรียน *ลadder of Knowledge Series* หรือ *Fifty Steps in English*) 5 เล่ม ที่ เซอร์ โรเบิร์ต มอแรนต์ ได้แต่งขึ้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2433 เป็นหลักมาตลอด แบบเรียนชุดนี้มีหนังสือคู่มือการสอนที่เรียกว่า “วิธีสอนบันได” ให้มาด้วย (*กรมวิชาการ 2520 : 38-39*) ในหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2438 และ 2448 ได้รับ

ชื่อหนังสือบันไดลงในหลักสูตร ต่อมาหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2450 จึงไม่มีการระบุชื่อแบบเรียนลงในหลักสูตร ในปี พ.ศ. 2451 ได้มีการดัดแปลงแบบเรียนขึ้นใน กระทรวงธรรมการ เดิมมีชื่อว่า “กรมแต่งตำรา” มีหน้าที่จัดพิมพ์แบบเรียนหลวงและตรวจตำราที่มีผู้ส่งมา ขอความเห็นจากกรมศึกษาธิการ รวมทั้งมีหน้าที่แต่งแบบเรียนหลวงด้วย ต่อมาในปี พ.ศ. 2454 เปลี่ยนชื่อกองแบบเรียนเป็นกรมราชบัณฑิตตั้งแต่ช่วงหลัง พ.ศ. 2454 เป็นต้นมา มีแบบเรียนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาที่พิมพ์ขึ้นในประเทศไทย ซึ่งแต่งโดยเจ้าของภาษา รวมทั้งมีแบบเรียนที่คนไทยร่วมแต่งด้วย เช่น หนังสือภาษาอังกฤษ ของนายบีโอ คาร์ตไรต์ และหลวงเชษฐาโรวาท (พิณ) เป็นต้น และในปี พ.ศ. 2456 มีการแบ่งแบบเรียนออกเป็น แบบที่บังคับซึ่งเป็นแบบเรียนชุดบันได และแบบเรียนที่ไม่บังคับ ซึ่งเป็นแบบเรียนที่คนไทยและผู้เป็นเจ้าของภาษาได้แต่งขึ้นมาอีกหลายเล่ม สำหรับหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2471 ซึ่งเป็นหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ใช้แบบเรียนที่เจ้าของภาษาเป็นผู้แต่งขึ้นทั้งหมดที่พิมพ์จากต่างประเทศ

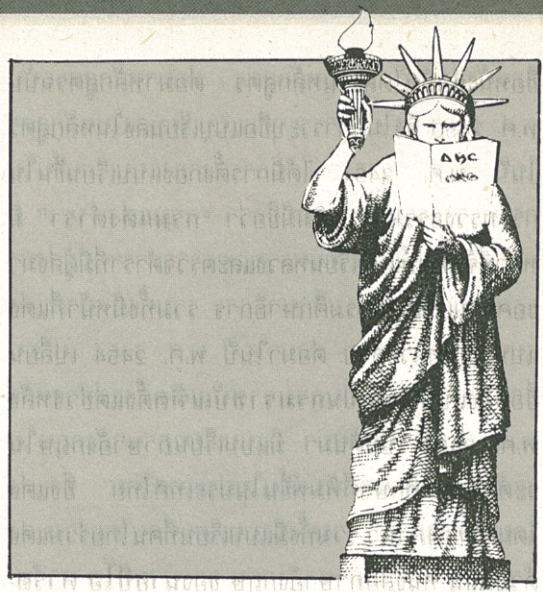
2.2 ช่วงสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในช่วงนี้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตามที่ประกาศใช้ตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2518 มีหลักสูตรทั้งหมดรวม 6 ฉบับ หลักสูตรทุกฉบับกำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับ ยกเว้นหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2518 เพียงฉบับเดียวที่กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาเลือก ในด้านแนววิธีสอนภาษาอังกฤษช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ ๆ นั้น ครูยังคงใช้วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล และยังคงใช้แบบเรียนชุดบันได 5 เล่มของ เซอร์ โรเบิร์ต มอแรนต์ อยู่เช่นเดิม จนกระทั่งหลัง พ.ศ. 2483 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับอิทธิพลทางด้านวิธีสอนภาษาอังกฤษจากต่างประเทศซึ่งทำให้เปลี่ยนวิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปลมาเป็นวิธีสอนแบบวิธีตรง (Direct Method) โดยเริ่มตั้งแต่หลักสูตร

ฉบับ พ.ศ. 2480, 2491, 2493 และ 2498 ส่วนแบบเรียนที่ใช้นั้นคือ แบบเรียนชุด **Direct Method Reader for Thai Students** ของ ม.ล.มานิจ ชุมสาย รวมทั้งการใช้แบบเรียนชุดอื่นแทนเช่น แบบเรียนชุด **New Method Reader** กับ **New Method Composition** ของ **Michael West** ซึ่งแบบเรียนดังกล่าวข้างต้นได้ใช้ตั้งแต่หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2480 เป็นต้นมาจนถึงหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2503 (ถึงปี 2518) นอกจากนี้ยังมีหนังสือเล่มอื่นๆ อีกเช่น ในปี พ.ศ. 2500 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้เปลี่ยนแบบเรียนเป็นชุด **A Direct Method English Course** ของ **E.V. Gatenby** และในปี พ.ศ. 2501 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเริ่มเปลี่ยนแบบเรียนเป็นชุด **Oxford English Course for Thailand** ของ **H. Coulthard Burrow** เป็นต้น

ในช่วงระยะปี พ.ศ. 2499 ได้มีวิธีสอนแบบฟัง-พูดตาม (Audio-lingual Method) เริ่มแพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศไทย ครูสอนภาษาอังกฤษจึงเริ่มเปลี่ยนแนวการสอนตามวิธีแบบตรงซึ่งใช้ไม่ค่อยได้ผลนักกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะที่เป็นภาษาต่างประเทศของไทยในขณะนั้น มาเป็นวิธีสอนแบบฟัง-พูดตามและเห็นได้ชัดเจนว่าใช้วงศ์ตั้งแต่หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2503-2518 ครูภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบฟัง-พูดตาม สำหรับแบบเรียนที่เสนอเนื้อหาในบทเรียนตามขั้นตอนของวิธีสอนดังกล่าว คือ แบบเรียนชุด **English for Thai students** จัดพิมพ์โดย กระทรวงศึกษาธิการ (2508) ซึ่งมีอยู่ 3 เล่ม และในขณะเดียวกันในช่วงปลายของหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2518 ก็มีวิธีสอนภาษาอังกฤษแบบอื่นๆ เริ่มแพร่เข้ามาสู่ประเทศไทยอีกหลายวิธี เช่น แนวการสอนแบบความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Code Approach) (พัฒน์ น้อยแสงศรี 2518 : 68-76) วิธีสอนแบบเอกภาพ (Individualized Instruction) ซึ่งทดลองสอนที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นแห่งแรกประมาณ พ.ศ. 2515 และปรับปรุงมาใช้ในชั้นระดับมัธยมศึกษาในปี พ.ศ. 2523 (สุโร พงษ์ทองเจริญ 2526 : 37) เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่า วิธีสอนภาษาอังกฤษในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองนี้ มีวิธีสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่ ๆ แพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศไทยหลายวิธี ซึ่งวิธีเหล่านี้มีผลกระทบต่อแบบเรียนที่ประกาศใช้ในหลักสูตรแต่ละฉบับด้วย ตั้งแต่หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา ครูสอนภาษาได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนจากแหล่งวิทยาการหลายแหล่ง เช่น คู่มือครู การอบรมสัมมนา ตำราวิธีสอนที่แพร่หลายมากขึ้น เป็นต้น สิ่งที่น่าจะมีความก้าวหน้ามากขึ้น คือในการสอนครูจะต้องเขียนโครงการสอน-แผนการสอนเป็นรายชั่วโมง และมีการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมด้วยว่าในแต่ละชั่วโมงที่นักเรียนเรียนนั้น นักเรียนจะสามารถทำอะไรได้ที่เป็นพฤติกรรมทางภาษาที่สามารถมองเห็นได้มากนักน้อยเพียงใด และครูต้องสอนทักษะทั้ง 4 อย่างให้สัมพันธ์กันในแต่ละชั่วโมง ไม่แยกสอนแต่ละทักษะเหมือนในหลักสูตรต่าง ๆ ก่อนหน้าหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2503 นอกจากนี้ในการสอนครูจะต้องนำกิจกรรมและอุปกรณ์การสอนมาใช้ประกอบด้วย การสอนต้องมีขั้นตอนตามที่คู่มือครูได้แนะนำไว้ จนกระทั่งหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2518 ครูจะต้องเขียนแผนการสอนเป็นรายคาบ (50 นาที) และระบุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมไว้ในการสอนด้วย (ทวานิต ฤถาวร 2529 : 274-275) และสิ่งที่โดดเด่นมากในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองนี้ คือ เป็นช่วงที่มีการกำหนดสื่อการสอนมากที่สุดในหลักสูตร เช่น สิ่งตีพิมพ์ อุปกรณ์ทางโสต-ทัศนะ เครื่องฉายภาพนิ่ง บัตรคำ เป็นต้น และนับตั้งแต่ประกาศหลักสูตรมา มีหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2480 เป็นหลักสูตรที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด เพราะกระทรวงธรรมการได้จัดทำประมวลการสอนไว้ทั้งในระดับประโยคมัธยมต้นและมัธยมปลาย โดยกำหนดว่าจะสอนอย่างไร และแบ่งเนื้อหาออกเป็นรายปีว่าจะเรียนมากน้อยเท่าใด และใช้เวลากี่ชั่วโมงในแต่ละปี

2.3 ช่วงสมัยปัจจุบัน ในช่วงนี้มีหลักสูตรที่ใช้ อยู่ 2 ฉบับ คือ หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2521 กับหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2524 วิธีสอนภาษาอังกฤษตามหลักสูตร

ทั้งสองฉบับนี้มีอยู่หลายวิธีหลายแบบ แต่วิธีที่กำลังกล่าวถึงกันมากเนื่องจากมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรมากกว่าวิธีสอนแบบอื่น คือ แนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาษาศาสตร์เชิงสังคมวิทยา (อังกาบ ผลากรกุล 2523 : 78) นอกจากนี้ยังมีวิธีสอนแบบอื่น ๆ ที่ใช้ในช่วงนี้ เช่น แนวสอนแบบความรู้ความเข้าใจ วิธีสอนแบบเอกัตภาพ เป็นต้น และยังมีครูภาษาอังกฤษบางคน que เลือกใช้วิธีสอนแบบผสมผสาน (Eclectic Method) อีกด้วย คือ เลือกเอาเฉพาะข้อดีของวิธีสอนแต่ละแบบมาผสมผสานกันแต่อย่างใดก็ตาม สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในปัจจุบัน คือ ในอดีตการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นแบบยึดครูเป็นศูนย์กลาง แต่ในปัจจุบันแนวการสอนได้เปลี่ยนไปครูต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน บทบาทของครูได้เปลี่ยนไปจากเดิมที่ต้องเป็นผู้สอนตลอดทั้งชั่วโมงกลับมาเป็นเพียงผู้ชี้แนะและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูต้องสอนตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา ไม่ใช่สอนโดยยึดแบบเรียนเป็นหลักเหมือนแต่ก่อน ครูอาจจะดัดแปลงหรือเพิ่มเติมเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาให้ได้

สำหรับด้านแบบเรียนนั้น เมื่อเริ่มใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดทำแบบเรียนขึ้นมาก่อน เช่น **Get Set, English for Thai Students (New Edition)** หรือ **Learning Kit** ซึ่งแบบเรียนชุด **Learning Kit** นี้จะเน้นการสอนแบบเอกัตภาพ (สุไร พงษ์ทองเจริญ 2523 : 25-32) หลังจากปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา สำนักพิมพ์เอกชนจึงได้นำแบบเรียนมาจากต่างประเทศที่เจ้าของภาษาเป็นผู้แต่งขึ้น นำมาพิมพ์ในประเทศ เช่น แบบเรียนชุด **Active English for Thailand, Junior Active Context English, In Touch, Alfa, Lado English Series, Tempo, Yes ! Book D-F** เป็นต้น ซึ่งแบบเรียนเหล่านี้จะมีคู่มือครู พร้อมทั้งอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ เช่น รูปภาพ เทปคาสเซ็ท ประกอบมาด้วย ส่วนในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 นั้น กระทรวงศึกษาธิการไม่ได้จัดทำแบบเรียนในระดับชั้นนี้ขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของบริษัทสำนักพิมพ์เอกชนที่จะนำแบบเรียนจากต่างประเทศมาพิมพ์จำหน่าย ในการศึกษา 2524 ใช้แบบเรียน **Active Context English** และมีหนังสืออ่านนอกเวลาประกอบด้วย ซึ่งบังคับให้อ่านภาคเรียนละ 1 เล่ม หนังสืออ่านนอกเวลาล้วนเป็นหนังสือที่สั่งจากต่างประเทศแล้วนำมาพิมพ์ในเมืองไทยทั้งสิ้น

ในการศึกษา 2525-2526 สำนักพิมพ์เอกชนได้จัดพิมพ์แบบเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอีกหลายชุด เช่น แบบเรียนชุด **Kernel, Lado, Active English for Thailand, New English Course** เป็นต้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2527 เป็นต้นมา เริ่มมีคนไทยแต่งแบบเรียนภาษาอังกฤษในบางรายวิชา เช่น รายวิชาเสริมทักษะ และ รายวิชาการอ่าน สิ่งที่เกิดขึ้นได้อีกอย่างหนึ่ง คือ แบบเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทุกรายวิชาจะมีคู่มือครู และอุปกรณ์การสอนสำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนให้มาด้วย นอกจากนี้ ยังมีการนำสื่อการสอนประเภทอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาพร้อมกับวิธีสอนเหล่านั้นด้วย เช่น เครื่องบันทึกเสียง วีดิโอ และกิจกรรมการเรียน

การสอนก็มีหลายอย่าง เช่น การโต้วาทิ การปาฐกถา การกล่าวสุนทรพจน์ การเล่นละคร การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต การแก้ปัญหา เกมการเล่นต่าง ๆ รวมทั้งการใช้บทเพลงประกอบการสอนด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันสื่อการสอนและกิจกรรมมีความสำคัญควบคู่กับวิธีสอนแบบใหม่ ๆ มากขึ้นและดูเหมือนว่าครูจะทำหน้าที่ของตนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกต่อการเรียนของนักเรียนมากกว่าหรือเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเท่านั้น

จากรายละเอียดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่า ในช่วงแรกของการสอนภาษาอังกฤษนั้นประสบความสำเร็จ เพราะผู้สอนเป็นเจ้าของภาษา เป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนพูดได้และประการสำคัญ คือ จำนวนผู้เรียนยังมีน้อย ครูสามารถเอาใจใส่ได้อย่างทั่วถึง ส่วนวิธีสอนเป็นแบบวิธีตรง ต่อมาจึงเปลี่ยนมาเป็นวิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล ทั้งนี้เป็นเพราะเนื้อหาวิชาของหลักสูตรกำหนดไว้เช่นนั้น เช่น ผู้เรียนจะต้องจดจำคำศัพท์ ไวยากรณ์และข้อยกเว้นต่าง ๆ รวมทั้งฝึกการแปลให้มากที่สุด เพื่อนำไปใช้สอยซึ่งเป็นการสอนแบบท่องจำ สิ่งที่นักเรียนเรียนมานั้นยังไม่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ผลปรากฏว่านักเรียนมีความสามารถในการอ่านและเขียน แต่ไม่สามารถฟังหรือพูดได้ดี ในระยะต่อมาที่ประกาศใช้หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2503 นั้น ลักษณะการสอนภาษาอังกฤษมีความสมบูรณ์ขึ้น มีการจัดเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้ภาษาซึ่งจะเน้นโครงสร้างและสถานการณ์ภาษา โดยให้นักเรียนฝึกทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียน ตามลำดับ ตามแนวคิดของกลุ่มนักไวยากรณ์โครงสร้างและนักจิตวิทยาเชิงพฤติกรรม ซึ่งกำลังมีอิทธิพลต่อแนวคิดการสอนภาษาในขณะนั้น จึงมีการแนะนำวิธีสอนแบบฟัง-พูดตามเข้ามาพร้อมทั้งขั้นตอนในการสอนไว้ในคู่มือ และแบบเรียนก็เน้นไปตามแนวฟัง-พูดตามด้วย ดูเหมือนว่านักเรียนจะฝึกพูดเลียนแบบตามครูจนคล่อง แต่นักเรียนก็ยังไม่สามารถนำสิ่งที่ฝึกในชั้นเรียนนั้นไปใช้ได้จริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสิ่งที่ครูนำมาให้

นักเรียนฝึกนั้นเป็นการฝึกพูดในสิ่งที่ไม่มีความหมายและไม่เป็นจริง คือ ปราศจากบริบททางสังคมนั่นเอง และตอนช่วงหลัง ๆ ก็เริ่มเน้นการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ แต่ก็ยังยึดโครงสร้างภาษาอยู่เหมือนเดิม แต่อย่างไรก็ตาม ครูส่วนใหญ่ในขณะนั้นยังเคยชินอยู่กับการสอนภาษาอังกฤษตามวิธีไวยากรณ์และแปล เพราะวิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปลนี้มีการใช้มาเป็นเวลานานหลายสิบปีตั้งแต่เริ่มมีการสอนภาษาอังกฤษช่วงสมัยแรก ๆ ก็ว่าได้ ดังนั้น การสอนภาษาอังกฤษจึงไม่ค่อยประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในช่วงนี้ และประเด็นที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือ ระบบการนิเทศน์ครูสอนภาษาอังกฤษในสมัยนั้นอาจจะยังไม่ประสิทธิภาพดีพอซึ่งอาจเนื่องมาจากยังไม่มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและการบริหารในขณะนั้น และแนวคิดของครูส่วนใหญ่ยังฝังรากลึกอยู่กับการสอนแบบไวยากรณ์และแปลซึ่งสั่งสมมานานเกินไป

ในระยะหลัง ๆ ต่อมาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเน้นความสำคัญของหลักสูตรมากขึ้น คือ ตั้งแต่

หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา การสอนจะต้องให้ความสำคัญคล้อยตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งทำหน้าที่เป็นแกนสำคัญทุกวิชาไม่เฉพาะแต่ภาษาอังกฤษเท่านั้น ลักษณะเด่นของหลักสูตรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 จนถึงปัจจุบัน มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันมากขึ้น ในขณะเดียวกันผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาอังกฤษก็ได้เสนอแนะวิธีสอนแบบใหม่ๆ อีกหลายวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งกำลังเป็นที่กล่าวขวัญถึงกันอย่างมากในหมู่ผู้สอนภาษาอังกฤษ ในช่วงระยะนี้เนื้อหาและแบบเรียนที่ใช้อยู่มีการฝึกให้นักเรียนถ่ายโอนการเรียนรู้และสามารถนำภาษาที่เรียนในชั้นเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น การสอนในช่วงปัจจุบันนี้จะยึดเอาความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักกว่าต้องการจะสื่อสารอะไรโดยใช้ภาษาเป็นสื่อ (ซึ่งแต่ก่อนยึดครูหรือแบบเรียนเป็นหลัก) ซึ่งนักเรียนจะต้องเลือกใช้ภาษาให้ถูกต้องตามสถานการณ์ในบริบททางสังคมที่เหมาะสม รวมทั้งการแสดงออกด้านท่าทางที่ถูกต้อง

เหมาะสมกับกาลเทศะด้วย และเป็นการสอนที่เน้นทักษะสัมพันธ์ทั้ง 4 อย่างรวมกันในช่วงเวลาที่สอนแต่ละคาบ ซึ่งอาจจะใช้ทักษะหนึ่งทักษะใดในสถานการณ์ภาษาหนึ่ง ๆ มากน้อยแตกต่างกันไป ดังนั้น ภาษาจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของผู้พูด สำหรับสื่อการสอนนั้นเริ่มมีบทบาทมากที่สุดในช่วงส่งเสริมสนับสนุนให้การสอนภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งแบบเรียนสมัยใหม่ก็มีการพัฒนาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นเช่นกัน

เกี่ยวกับแนวการสอนที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั้น น่าจะเป็นวิธีสอนแบบผสมผสาน (*Eclectic Method*) เนื่องจากเป็นวิธีการที่เลือกเอาส่วนดีของวิธีสอนแบบต่าง ๆ มาใช้ ไม่ได้ผูกมัดอยู่กับวิธีสอนแบบใดแบบหนึ่ง โดยเฉพาะ เป็นการปรับแนววิธีสอนให้เข้ากับสถานการณ์หรือปัญหาในห้องเรียนที่สมมติให้เกิดขึ้น และมีความยืดหยุ่นสูง จึงเป็นข้อได้เปรียบวิธีสอนแบบอื่น ๆ ซึ่งแนววิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารก็มีลักษณะใกล้เคียงกับแนวการสอนแบบผสมผสาน หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของวิธีสอนแบบผสมผสานก็ได้ และสิ่งที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่งเกี่ยวกับวิธีสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย คือ วิธีสอนแต่ละแบบที่นำมาใช้นั้นมักจะกินเวลายาวนานมาก เช่น วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล หรือวิธีสอนแบบฟัง-พูดตาม ซึ่งจะกินเวลานานกว่าหนึ่งทศวรรษขึ้นไป ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงวิธีสอนใหม่ ๆ เข้ามาจึงต้องอาศัยเวลานานพอสมควร ถึงแม้ว่าครูสอนภาษาจะรู้ว่าวิธีสอนที่กำลังใช้อยู่ยังไม่ค่อยประสบความสำเร็จมากนักก็ตาม

แต่อย่างไรก็ตาม ผลสำเร็จในการสอนนั้นน่าจะขึ้นอยู่กับครูผู้สอนเพราะครูเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุดส่วนหนึ่งในการเรียนการสอน และสิ่งที่ปัญหามากที่สุดนั้นคือ ครูจำนวนมากยังไม่เข้าใจลึกซึ้งกับวิธีสอนแบบต่าง ๆ ได้อย่างดีพอ และอาจจะขาดแรงกระตุ้นที่อยากจะรู้อีกด้วย จึงทำให้ครูหวนกลับไปเลือกวิธีสอนที่ตนคุ้นเคยมากกว่า โดยไม่ยอมรับวิธีสอนแบบใหม่ ซึ่งทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรกำหนดยากขึ้น

ดังนั้น ผู้ที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบในการแก้ไข คือ ในระดับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งทำหน้าที่ตรวจตราความถูกต้องของการจัดการเรียนการสอนว่าเหมาะสมกับหลักสูตรหรือไม่ เช่น แบบเรียนกับจุดประสงค์ของหลักสูตร ในระดับผู้บริหารโรงเรียนควรจะให้ครูที่มีความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษที่ดีและมีความรับผิดชอบสูงเป็นผู้สอน เพราะครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนเพื่อไม่ให้รับข้อมูลที่ดี ๆ ไป ผู้รับผิดชอบอันดับต่อมาคือ ศึกษานิเทศก์และหน่วยงานที่รับผิดชอบที่จะต้องทำหน้าที่สร้างความเข้าใจของครูให้เป็นมาตรฐานเดียวกันเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการสอน สนับสนุนให้ครูมีความกระตือรือร้นในการปรับปรุงตัวเองเสมอ เพื่อทำให้กระบวนการสอนน่าสนใจไม่น่าเบื่อ และประการสุดท้ายคือ ครูผู้สอนเองควรพัฒนาตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ ดังสำนวนที่ว่า “ถึงจะแก่แต่ก็ไม่เก่า” เช่น การติดตามเรื่องราวเกี่ยวกับเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษใหม่ ๆ ตามวารสารวิชาการต่าง ๆ ซึ่งตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษอยู่มากมาย รวมทั้งเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้เสียสละเวลาให้กับงานสอนอย่างแท้จริง พร้อมทั้งเป็นผู้แก้ปัญหาหรือผู้ให้ความรู้ที่ถูกต้องเสมอ และสนใจที่จะทำวิจัยเกี่ยวกับงานสอนภาษาอังกฤษ เพื่อความแจ่มแจ้งในปัญหาของงานที่ตนรับผิดชอบอีกด้านหนึ่งด้วย

หนังสืออ้างอิง

ทวานิต ธูถาวร “พัฒนาการของการสอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษา” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

น้ำทิพย์ อักษรกุล “เมื่อไทยเรียนฝรั่งสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น” อนุสาร อ.ส.ท. 22 (พฤษภาคม 2525):
47-53.

ประนอม สุรัสวดี ภาษาอังกฤษกับเด็กไทยในระดับประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร: โครงการตำรา
วิทยาศาสตร์อุตสาหกรรม, 2531.

ประพาศน์ พฤทธิประภา วิทยาการสอนภาษาอังกฤษ : แนวทางไปสู่การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
กรุงเทพมหานคร: บรรณบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2528.

พัฒน์ น้อยแสงศรี “ทฤษฎีใหม่ในการเรียนการสอนภาษาที่สอง” วารสารรวมคำแห่ง 1 (มกราคม 2518)
: 68-76

วิชัย วงษ์ใหญ่ พัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่ กรุงเทพมหานคร: ธเนศวรการพิมพ์, 2523, อ้างจาก
Taba, Hilda. Curriculum Development : Theory and Practice. New York : Brace &
World, Inc., 1962

วิชาการ, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. ความเป็นมาของแบบเรียนไทย เรียบเรียงโดย ฤๅษณา สันไชย และ
รัตนา ฤๅษณาฤๅษณ์ กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด จงเจริญการพิมพ์, 2520.

สุไร พงษ์ทองเจริญ “หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและการสอนแบบเอกัตภาพ”
“วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ 2 (ประจำภาคเรียนที่ 2/2523): 25-32.

_____ . วิธีสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้เริ่มเรียน (ฉบับปรับปรุง) กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ประมวลศิลป์, 2526.

อังกาบ พลากรกุล “ภาษาศาสตร์สังคมกับการเรียนการสอนภาษา” วารสารมนุษยศาสตร์ 10 (2523):